

Gyldendals Røde Ordbøger

Anmeldt af Carl Vang Petersen

Gyldendals Røde Ordbøger

Gyldendal

Der går en historie om en jysk husmand, der hver gang han så en sten på marken tog den op og kastede den i retning af huset, så langt han orkede. Efter 30 års forløb var marken rensat, og huset havde et nydeligt stengærde. Sådan omtrent redigeres „De Røde Ordbøger“. Gyldendal har udgivet ordbøger de sidste 200 år, og i den tid har mange mennesker – professionelle såvel som almindelige brugere – stykket deres erfaringer sammen til det nuværende produkt.

De mest solgte ordbøger kommer i nye oplag en gang om året og revideres sædvanligvis hvert femte år for at få nye ord og betydninger med (måske vil der i *Dansk Sprogbrug* i næste udgave stå: „Han var rimelig handicappet“ – men jeg tror og håber det nu ikke).

Serien består af mange forskellige

Bo Bojesen-tegning fra brochure for serien.

...søger... ..stropfen, abtaste...
abänderlich adj til at ændre/forandre
abändern tr ændre, forandre, modificere; (gram.) bøje
Abänderung f ændring, forandring, modifikation;
(gram.) bøjning; in ~ des Programmes spielen wir i
stedet for det annoncerede program spiller vi
Abänderungs-antrag m ændringsforslag
abängstigen: sich A ~ gå i stadig angst
abarbeiten tr arbejde af (e-e Schuld); slide [løs]; gøre
færdig; (sø.) bringe flot; (merk) effektuere; seine
Kräfte ~, sich A ~ slide [sig op]; abgearbeitet forslidt,
udaset, nedkørt
Abart f afart, varietet, variant
abartig adj afvigende, afsporet, unormal, pervers
abäschern: sich A ~ slide og slæbe, blive udaset
Abb. = Abbildung; ~ 2 fig. 2
abbaden tr afvaske
abbaken tr (sø.) afmærke (ein Fahrwasser)

abbimsen tr T
abbinden tr l
(Haar); binde
vænne fra (K);
hat gut abget
Abbinde-platz
ringsvarme
Abbitte tun/lei
abbitten tr: e-
gøre afbigt h
(også) være i
abblasen tr bi
(Bücher); aflb
sel), aflbæse
standsning/t
abblassen int
Farbe ist abg

ordbøger. Fra dansk til hovedspro-
gene og omvendt plus fx *Fremmedord-*
bog, *Dansk Sprogbrug* og *Dansk Udtale*.

Bøgerne kommer også i mange stør-
relser: De Store Ordbøger fx dansk-
engelsk med 230.000 opslagsord og
stort format, de almindelige, hvor
dansk-engelsk har 49.000 opslagsord.
Der er også tilkommet nogle bøger
med undertitlen: *Undervisning* hvor
vægten er lagt på forklaring af udtryk
og vendinger, så folk med mindre
erfaring i ordbogsbrug kan finde
hjælp. Tænk om vi havde haft en så-
dan, en nat i 1952 i et tog mellem Ma-
drid og San Sebastian. Venligt inter-
esserede unge spaniere lånte vores
spansk-danske lommeordbog og efter
en rum tid kom de tilbage med en
seddel, hvor der stod: „Hvordan råbe
chef?“ Tableau! (Fremmedordbogen:
Som udråb betegnelse for en over-
raskende situation). Vi måtte alle
ordene igennem, før vi fandt løsnin-
gen: „Hvad hedder kongen?“ Vi skrev
Frederik – og den harmoniske stem-
ning bredte sig igen i kupéen.

Indtil for nylig
har dette været
typografien.
Skriften er
Optima. Hel
størrelse.

Røde *lommeordbøger* er i øvrigt på trapperne, og de elektroniske versioner har kunnet fås i nogen tid.

Bøgernes design er også under løbende revision, som brødskrift har Times, Plantin og Palatino været brugt, indtil for nylig var Optima den

mende nationale encyklopædi). Skriften kan, med sine slanke bogstaver i samarbejde med en lidt bredere side, give mulighed for 3-spaltet sats. Det betyder færre sider at lede i, og bortset fra det primære, at dét ord man søger overhovedet findes i bogen, så er det næste ønske, at man hurtigt finder frem til det rigtige ord. (Det ville være ideelt med halvcirkelformede udstansninger i forkanten, så man kunne sætte tommelfingeren på det ønskede bogstav og lukke op, som i gamle regnskabsbøger, men det ville sikkert fordyre fremstillingsomkostningerne urimeligt).

Detaljerne er i orden: God balance mellem de halvfede søgeord og den almindelige tekst, en læselig kursiv, den lille indrykning af den omløbende tekst, der gør det nemmere at søge lodret ned over siden, markante kolumnetitler, forkortelseslisten praktisk anbragt på indersiden af bindet, liste over uregelmæssige verber bagest i bogen.

– Der er efterhånden ikke mange sten at kaste med!

A Abbiegen

sauger; die 90 DM).

Abbiegen n. svingning, drejning (*nach links*).

abbiegen* tr. 1 afbøje; bøje; give en drejning (*das Gespräch*); afværge (*Unheil*); int. 2 bøje af, bøje til side, dreje af, svinge [*fra*] (*nach rechts*).

Abbiegespur f. svingbane, drejebane.

Abbild n. -er. [udtrykt] billede (*er ist das ~ seiner Mutter*); spejlbillede.

bejdning af metal), brænding.

Abbrändler m. -. (C)

abbrauchen tr. slide
abbrausen int. 1 su
~ 2 tage brusebad.

abbrechen* tr. 1 br
af, rive ned, afbryd
vom Baum; Haus; hinter sich; *Gespr lungen*; *den Verket mit e-m*; *e-m den dem Lohn ~ (SD) s*

Dette er det nye design, hvor Melior bliver den foretrukne skrift. Hel størrelse.

foretrukne, men nu har Grandjean/Gyldendal besluttet en større ændring af seriens udstyr, og dér har man valgt en anden af Hermann Zapfs skrifter, nemlig avisskriften Melior fra 1952 (den bruges også i den kom-

De røde helbind har tillagt sig elegante, vandrette striber, hvor placeringen af striberne angiver niveauet, øverst oppe på de store ordbøger, i midten på de almindelige, og så fremdeles.